

Henricus Hancock, een Engelsman in Staveren?

In de oude archieven van Staveren vinden we af en toe personen uit geheel andere windstreken. Vooral uit Scandinavië, andere Oostzeelanden en Duitsland. Minder vaak vinden we ze uit bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk. In ieder geval waren er twee met een Engels klinkende achternaam die toevallig allebei predikant waren: David Mackay en Henricus Hancock.

Met deze inleiding willen we het eens hebben over de predikant Henricus Hancock en zijn familie. We waren benieuwd hoe hij in Staveren terecht kwam en of het wel een Engelsman was.

Wij constateerden dat, voordat Henricus naar Staveren kwam, hij predikant is geweest in Ottoland en Neder-Blokland. Deze dorpen liggen dicht bij elkaar in de Alblasserwaard in Zuid-Holland. Zijn intrede in Ottoland, als kandidaat van Amsterdam, was op 22 november 1722. Hij volgde de op 10 mei 1722 overleden dominee Thomas Appels op. Henricus werd op 29 februari 1728 op zijn beurt weer opgevolgd door dominee Cornelius van Braam. Hoe de hiaten werden opgevuld is niet gevonden, maar vermoedelijk door een tweede predikant.

Henricus kwam dus uit Amsterdam. Hij werd daar op 3 december 1694 als 5^e of 6^e kind van Hendrick Hancock en Johanna de le Beeck in de Nieuwezijds Kapel gedoopt. Zijn ouders waren zowel in de Westerkerk als in de Engels protestantse kerk in Amsterdam in ondertrouw gegaan. Dit gebeurde op 10 april 1678. Het was in zekere zin een "gemengd" huwelijk en daarom werd het ene kind in de Engelse kerk gedoopt en het andere in de Hollandse, al naargelang de vernoeming. Vader Hendrick was koopman en woonde met zijn gezin vooraan op het Water in het tweede huis vanaf de Dam (het Damrak).

Zijn moeder behoorde van huis uit bij de Waalse (Franstalige) kerk. Zij werd daar dan ook gedoopt als Jeanne, in plaats van

Johanna. Aan beide kanten had men blijkbaar een open blik op dergelijke zaken, wat in die tijd toch bijzonder was.

De Engelse Presbyteriaanse Kerk werd in 1607 gesticht in een van oorsprong rooms-katholieke kapel op het Begijnhof. De stad Amsterdam had de leegstaande kapel daarvoor toegewezen aan de groeiende Engels sprekende bevolking

Henricus kreeg de kans van zijn ouders theologie te studeren en werd, zoals we inmiddels weten, hervormd predikant.

In 1724 trouwde Henricus (op akte van de ouderlingen en diakenen van Otteland) in Amsterdam met Johanna Mor, dochter van Jan Mor de jonge en Judith ter Louw. Een week daarvoor hadden ze bij de notaris hun huwelijkse voorwaarden vastgelegd. Henricus als "bedienaar des goddelijke woorts tot Ottelandt".

Het jonge gezin met een pasgeboren zoon kwam in de zomer van 1726 naar Staveren. Henricus was uit zes -door de Magistraat van Staveren goedgekeurde- gegadigden door de (mannelijke) leden van de kerk geselecteerd. De hervormde kerk was immers een staatskerk. Henricus kreeg 60 gulden voor verhuiskosten omdat hij uit een andere provincie kwam. Friese predikanten beurden minder, namelijk 40 gulden.

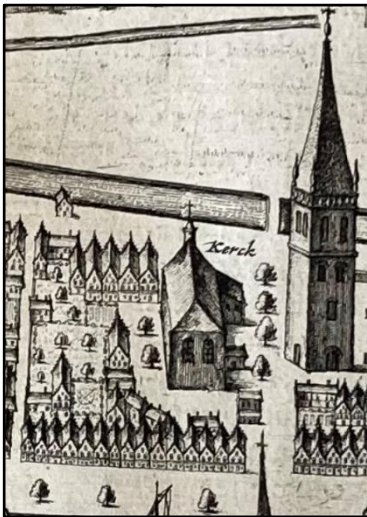
Het traktement van de eerste predikant bedroeg ongeveer 800 carolusgulden per jaar.

Staveren had altijd twee hervormde predikanten. De eerste predikant moest bij zijn aantreden ervaring hebben en de tweede (of hulppredikant) mocht kandidaat zijn. De predikanten moesten twee zondagspreken, een woensdags- en een vrijdagspreek verzorgen en "volgens oud gebruik" catechisatieles geven. De woensdagpreek was bestemd voor de tweede predikant en hij was tevens rector van de Latijnse school. Tijdens de periode van Henricus zou hij tijdelijk de tweede predikant Rinso Idema hebben vervangen, waardoor hij ook een tijdje rector is geweest. Als dit

onderling geregeld werd, dus zonder toestemming van het stadsbestuur, dan kregen zij een reprimande. Kwam dit daarna nog een keer voor dan kon hun salaris zelfs worden ingehouden! Bij Henricus bleef het bij een reprimande toen hij een keer een woensdag inviel voor de tweede predikant Jacobus Hempenius.

Bij het vaststellen van de personele goedschatting (een soort belasting) in 1740 werd Henricus voor een kapitaal van 600 gulden aangeslagen.

In Staveren kreeg het gezin nog drie kinderen, waarvan er vermoedelijk twee op jonge leeftijd overleden. Eén ervan heette Johanna, vernoemd naar grootmoeder Jeanne de le Beeck. De Staverse zilversmid Fongerus Domna maakte een (nog bestaand) zoutvaatje met inscriptie voor het kind.

Voorstraat ca 1649, in het 5e huis van links woonde vanaf 1726 het gezin Hancock.

Het gezin woonde in een deftig huis aan de Voorstraat, ter hoogte van nummer 49 (zie prentbriefkaart). Johanna overleed hier in september 1733. Ze werd in de Nicolaaskerk begraven als juffrouw Henrikus Hancock.

Henricus hertrouwde op 26 juni 1735 in Staveren met Aafje Wiarda, dochter van Tomas Montes Wiarda en Idske Everts Corff. Aafje stierf echter al na een paar maanden. Ook zij werd in de Nicolaaskerk begraven met de toevoeging "passtoorsche Hanckok". Op haar grafsteen stond: "Ao 1735 den 19 october is gestorven Aeffien Tomas Wiarda out in h(aer)29 jaar en leidt alhier begraven".

Daarna hertrouwde Henricus met de in Amsterdam geboren Alida Cocq. Zij was daar in de Oudezijds Kapel gedoopt op 17 februari 1705 als dochter van Gerard Cocq en Willemina Floris. Hun trouwdatum en -plaats is niet bekend, maar in 1738 werd hun eerste kind Gerardus in Staveren gedoopt. Dit kind overleed echter al binnen een jaar, maar daarna kregen ze nog drie kinderen die alle drie de volwassen leeftijd bereikten.

In 1749 bestond zijn gezin uit vier personen van 12 jaar en ouder en drie van onder de 12 jaar.

Zoals het hoort werd Henricus lid van de kerkenraad (Ecclesias Stauriensis). Er zaten, vanwege het overheidstoezicht, ook steeds twee leden van het stadsbestuur in deze raad. In 1735 was hij praeses, oftewel voorzitter van de kerkenraad.

Toen de eerwaarde kerkenraad vond dat er onder de bevolking een tekort aan kennis was van "Godts woord", kreeg Henricus de opdracht om de woensdagpreek te vervangen door een "openbare les catechisatie" Dit werd voor een jaar ingesteld en daarna nog met een jaar verlengd.

In 1737 was de chirurgijn en oud-burgemeester Sipke Uilkes Kuiper lid van de kerkenraad. Hij ging samen met Henricus geregeld op huisbezoek, maar niet iedereen was daar blijkbaar op gesteld. Uit de notulenboeken van de kerkenraad laten we hier een sprekend akkefietje volgen.

Ene Ytjen Jans was drie keer door de eerwaarde kerkenraad bij citatie ontboden om verantwoording af te leggen voor haar gedrag. Ze had steeds als reden opgegeven dat zij ander werk onderhanden had en niet kon komen. Maar de laatste keer had zij dominee Hancock en de ouderling Kuiper "zeer onheus en gantsch brutaal bejegend in de huisbezoeking". Beide heren wilden weten of zij geen innerlijk berouw had over deze zeer "quaadaardige behandeling van een algemeene boosheit". Haar reactie was: "Wel zoude ik berouw hebbe, als ik jou (ds. Hancock) weder in mijn huis

krijge, dan zal ik jou wel anders hebben, en noch erger behandelen". Toen zij gevraagd werd wat dat betekende antwoorde zij: "Dat zal jij dan wel gewaar worden", gevolgd door 'veele booze en quaade uitdrukkingen'. Bij het vierde verzoek was Ytjen wel op de afgesproken tijd gekomen. De kerkenraad had besloten haar na de ondervraging "als een zeer geweldig en quaadaardig mensch (toegang tot het) heijlig en hoogwaardig avondmaal te ontzeggen (zolang zij) met een ernstig berouw en leedweezen over haare zonden (geen) opentlijk beleidnisse (zou doen en vergiffenis zou verzoeken) met belofte voortaan een voorbeeldige wandel in Godtvrucht te leijden". Ytjen hoorde dit aan en reageerde met "verdubbelinge van quaadaardigheden en antwoordde: het kan mij niets verscheelen wat jij doet. Jij behoeft nooit weer in mijn hujs te komen. Ik wil nooit weer aan 't avondmaal gaan. Ik zie van die geheele boedel af en ik wil er niet meer meede te doen hebben enzovoort". De kerkenraad was verbijsterd en stuurde haar weg om daarna in hun "genoomen besluit en gedaane sententie te volharden"

Hoe de verstandhouding tussen Henricus en Ytjen verder verliep is niet bekend. Misschien vond zij Hancock maar een vreemde man. of was zij als zeemansvrouw wat assertiever dan gemiddeld. We hebben het antwoord niet, maar ondanks dit akkefietje bleef Henricus de kerkgemeente in Staveren trouw. Hij stierf in functie en werd op 10 december 1750 in een eigen graf in het koor van de Nicolaaskerk begraven (rij A, nummer 8).

Het gezin was er in de loop der jaren overigens financieel wel op vooruit gegaan, want het kapitaal van Alida Cocq, weduwe ds Hancock, werd in 1751 op 1.600 gulden geschat!

Alida keerde daarna weer terug naar haar geboorteplaats Amsterdam, waar op 4 oktober 1751 voor de notaris de boedelscheiding van de nalatenschap van Henricus plaatsvond. Alida zelf maakte in 1774 haar testament op, waaruit onder meer bleek dat ze onder andere twee huizen in Amsterdam bezat. Ze

overleed een jaar later en werd op 20 maart 1775 in de Engelse Kerk in graf NG65 van de familie Hancock begraven.

Voorstraat rond 1930 met links de in 1903 gesloopte school t.h.v. de nrs. 47 en 49

Maar hoe zit het nu met de afkomst van Henricus?

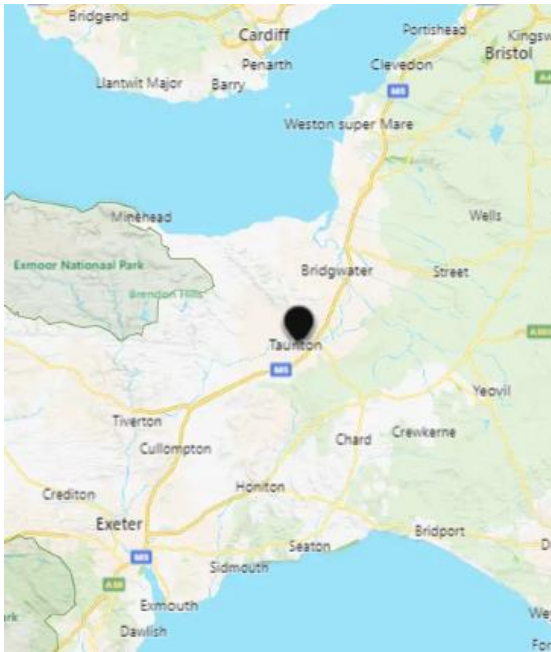
Een zoekactie op internet levert vele personen met de naam Hancock op. Hieronder zijn er velen die zich in de Verenigde Staten hebben gevestigd, maar in het huidige Verenigd Koninkrijk komen er ook nog diverse families met deze naam voor. Zowel Henricus, zijn broers en zijn zusters zijn, evenals zijn vader Hendrick, in de Engelse Kerk in Amsterdam gedoopt: "20 may (1657) was baptized Henry, the son of Robert Hancock, a deacon".

Grootvader Robert was dus diaken. Hij ging op 12 april 1647 in Amsterdam in ondertrouw met Sara Jans uit Middelburg. Ze trouwden niet voor de kerk, maar hun huwelijk werd afgekondigd "voor de pui" van het stadhuis. Dat wilde in dit geval zeggen dat het toekomstige bruidspaar geen lid was van de hervormde (staats-)kerk. Robert was droogscheerder van beroep, kwam volgens de inschrijving uit "Taentoug" en had "noch ouders in Engeland". De plaats van herkomst was fonetisch gespeld, want de klerk herkende deze plaats vast niet. Dit gebeurde wel vaker en dat deerde verder niemand.

Nu kwamen er in Amsterdam in het begin van de 17^e eeuw meer personen voor met de naam Hancock (ook met alle mogelijke spellingsvarianten: Hanecok, Hanekok, Hankock, Hancok, Hankok, Hancocke, Hankoe en Hencock).

Op 18 februari 1643 werd ene Robbert Hencock in het burgerboek van Amsterdam ingeschreven met het beroep droogscheerder en als herkomstplaats "Tanton in Engelandt"! Nu werd het duidelijk.

De familie Hancock kwam van het Engelse Taunton in het graafschap Somerset. Een stad in het binnenland met een belangrijke wolindustrie.

Taunton in het Graafschap Somerset (UK)

In 1642 had dit gebied te maken met een burgeroorlog tussen aanhangers van de koning en het parlement. Taunton stond aan de zijde van het parlement en in 1643 dreigde het koninklijke leger de plaats aan te vallen. Taunton capituleerde. Later werd opnieuw hevige strijd geleverd, waarbij veel huizen door brand werden verwoest. Mogelijk was dit de aanleiding om het land te verlaten.

Robert Hancock ontwikkelde zich in

Amsterdam als ondernemer. In 1670 was hij zijdeverver en hij had een ververij op de Binnen-Amstel, die hij samen met Jacob Denijs (een geloofsgenoot), in compagnie exploiteerde. Hij bezat het

naastgelegen woonhuis "waar het wapen van London boven de deur staat". Duidelijker kan het niet!

Henricus was dus geen Engelsman in Staveren, maar een kleinzoon van een Engelse emigrant, of mogelijk zelfs van een vluchteling.

Meer gegevens over deze familie Hancock zijn te vinden op de website www.oudstaveren.nl.

Vragen, opmerkingen of suggesties kunnen naar de redactie van 't Stavers Krantsie of naar studiegroep.oudstaveren@upcmail.nl gestuurd worden.

Studiegroep Oud Staveren
